

KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS PAR INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA TIESĪBU PĀRKĀPUMIEM, 2018. GADS

Kopsavilkums

2018 jūnijs

KOPSAVILKUMS

KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS PAR INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA TIESĪBU PĀRKĀPUMIEM, 2018. GADS

2018 jūnijs

Kopsavilkums

Kopsavilkuma ziņojums par intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem

Šajā ziņojumā ir apkopoti rezultāti pētījumam par intelektuālā īpašuma tiesību (IĪT) pārkāpumu mērogu, jomu un ekonomiskajām sekām ES, kuru kopš 2013. gada ir veicis Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs (*EUIPO*) ar Eiropas Intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu novērošanas centra starpniecību.

Ziņojuma mērķis ir apkopot dažādus pētījumus par intelektuālā īpašuma vērtību, par tā uztveri sabiedrībā, par mehānismiem IĪT pārkāpšanai, kā arī par šo pārkāpumu ekonomiskajām sekām, lai nodrošinātu saskaņotu priekšstatu par situāciju intelektuālā īpašuma tiesību jomā un šo tiesību pārkāpumiem ES. Ziņojumā ir arī sadaļa par darbībām, ko veic pārkāpumu apkarošanai. Šādu ziņojumu ir plānots publicēt reizi gadā.

Pētījumā, kas veikts sadarbībā ar Eiropas Patentu iestādi (EPO), *EUIPO* konstatēja, ka IĪT ietilpīgas nozares veido aptuveni 42 % no ES IKP (5,7 triljoni EUR) un 28 % darbvietu (kā arī papildu 10 % darbvietu, kas izriet no netiešās nodarbinātības ietekmes nozarēs, kas nav IĪT ietilpīgas nozares). Šis IĪT ietilpīgās nozares arī nodrošina pozitīvu tirdzniecības bilanci ar citām pasaules valstīm aptuveni 96 miljardu EUR apmērā un maksā saviem darbiniekiem par 46 % augstākas darba algas nekā darba devēji citās nozarēs.

Ar IĪT saistītās augstās vērtības dēļ šo tiesību pārkāpumi ir ienesīga noziedzīgā darbība, kas rada ievērojamus zaudējumus tiesību īpašniekiem un ekonomikai kopumā.

Saskaņā ar pētījumu, ko 2016. gadā veica *EUIPO* un ESAO, aplēstā IĪT pārkāpumu vērtība starptautiskajā tirdzniecībā 2013. gadā varēja sasniegt pat 5 % no ES importa jeb 85 miljardus EUR gadā.

EUIPO vairākos nozaru pētījumos ir aplēsis, ka viltošanas rezultātā noieta zaudējums ir skāris 13 nozares (tiešā veidā analizētās nozares un ar tām saistītās piegādes ķēdes). Šie zaudējumi gadā sasniedza kopā 100 miljardus EUR.

Noziedzīgo grupējumu iesaistīšanos viltošanas darbībās stimulē lielā vērtība, saudzīgie sodi un augsta peļņa no ieguldījumiem. Šādu grupējumu darbības veids kļūst arvien sarežģītāks, jo tehnoloģijas un izplatīšanas kanāli attīstās, paralēli paplašinoties arī viltoto produktu sortimentam.

Viltotāji savos uzņēmējdarbības modeļos plaši izmanto internetu, lai izplatītu savus produktus un sekmētu nelikumīga digitālā satura izplatīšanu un izmantošanu. Interneta vietnes, kurās tirgo viltotas preces, gūst labumu no papildu ieņēmumiem, izvietojot gan “augsta riska” sludinājumus (pieaugušajiem paredzēta satura, spēļu programmatūras un ļaunprogrammatūras), gan likumīgu zīmolu reklāmas. Likumīgu zīmolu reklāmas šādās vietnēs minētajiem zīmoliem kaitē divkārti (kaitējums savam zīmolam un ticamības piešķiršana vietnei, kurā attiecīgā reklāma ir izvietota).

Papildus viltoto preču un pirātiskā satura piegādes analīzei *EUIPO* ir veicis arī pieprasījuma izpēti, aplūkojot ES iedzīvotāju attieksmi pret IĪT un viņu gatavību iesaistīties nelikumīgā patēriņā. Stimuli, kas mudina patērētājus iegādāties viltotas preces, cita starpā ir zemākas cenas, viegla pieejamība un fakts, ka ar šādiem pirkumiem saistītais sociālais nosodījums ir neliels.

Reaģējot uz šīm tendencēm, *EUIPO* kopā ar publiskā un privātā sektora partneriem īsteno un atbalsta vairākas darbības šo problēmu risināšanai. Ar šīm darbībām paredz informācijas sniegšanu tiesību īpašniekiem par mainīgo situāciju pārkāpumu jomā, sadarbību ar Eiropolu plašāku pasākumu īstenošanai, lai apkarotu noziegumus intelektuālā īpašuma jomā, tostarp finansējot specializētu intelektuālā īpašuma noziegumu vienību Eiropolā, atbalsta sniegšanu Eiropas Komisijas (Tirdzniecības ĢD) centieniem risināt viltotu preču piegādes jautājumus trešās valstīs, kā arī informācijas sniegšanu iedzīvotājiem par likumīga digitālā satura piedāvājumu pieejamību un par viltotu preču iegādes un nelikumīga satura izmantošanas ekonomisko ietekmi.

Turpmāk aplūkotas ziņojuma galvenās sadaļas.

IĪT ekonomiskais ieguldījums un vērtība

Šajā sadaļā ir sniegts kopsavilkums par 2016. gada pētījumu attiecībā uz intelektuālā īpašuma radīto ieguldījumu. Pētījumā konstatēja, ka 42 % ES IKP un 28 % darbvieta rada IĪT ietilpīgas nozares. Sadaļā ir iekļauts arī kopsavilkums par 2015. gada uzņēmumu līmeņa pētījumu, apliecinot, ka uzņēmumiem, kam pieder vismaz viena preču zīme, dizainparaugs vai patents, ir labāki ekonomiskā snieguma rādītāji nekā uzņēmumiem, kam nav nekādu IĪT, un šī ietekme ir īpaši izteikta MVU gadījumā. Visbeidzot, ir apspriests arī 2016. gada MVU rezultātu pārskats, sakarā ar kuru ES tika aptaujāti vairāk nekā 9000 MVU, lai analizētu to IĪT izmantojumu vai iemeslus, kāpēc tie neizmanto IĪT.

Kāpēc un kā tiek pārkāptas intelektuālā īpašuma tiesības?

Šajā sadaļā ir aplūkots pārkāpuma preču tirgus piedāvājums un pieprasījums. Saistībā ar piedāvājumu ir aplūkotas metodes, ko izmanto viltoto preču piegādei patērētājiem, pamatojoties uz dažādiem avotiem un ziņojumiem, piemēram, 2017. gadā sagatavoto kopīgo *EUIPO* un Eiropola ziņojumu par situāciju. Atsevišķās apakšsadaļās ir aplūkoti pārkāpēju izmantotie tiešsaistes uzņēmējdarbības modeļi, jo īpaši reklāmu izvietošana tīmekļa vietnēs, ko tur aizdomās par pārkāpumiem un domēnu nosaukumu sistēmas ļaunprātīgu izmantošanu, lai radītu datplūsmu uz e-veikaliem, kuros pārdod viltotas preces.

Pēdējā apakšsadaļā ir aplūkots pieprasījums, proti, iemesli, kas motivē patērētājus pārkāpt intelektuālā īpašuma tiesības. Tajā ir izmantots 2017. gada pētījums par intelektuālā īpašuma uztveri un 2016. gada rezultātu pārskats par jaunatni, kuros redzams, ka iedzīvotāji kā pārkāpumu iemeslus cita starpā min zemāku viltoto preču cenu un priekšstatu, ka nelikumīgs saturs tiešsaistē ir pieejams plašāk nekā likumīgi satura piedāvājumi.

IĪT pārkāpumu ekonomiskās sekas

Šajā sadaļā ir aplūkotas ekonomiskās sekas, ko pārkāpumi rada ekonomikas privātajā un publiskajā sektorā. Tajā ir izmantoti kopīgie *EUIPO* un ESAO pētījumi par viltoto preču tirdzniecību, kā arī kopš 2015. gada publicēti nozaru pētījumi, kuros ir sniegtas aplēses par ekonomiskajām izmaksām, kas rodas no viltotu preču pieejamības ES. Ir iekļauta gan ietekme uz tirdzniecību un nodarbinātību privātajā sektorā, gan izrietošā ietekme uz valsts finansēm. Šīs abas pētījumu grupas kopā sniedz vispusīgu priekšstatu par viltoto preču tirdzniecību pasaulē (ar īpašu uzsvāru uz viltoto preču importu ES, veidojot 5 % no ES kopējā importa apjoma), visvairāk skartajām nozarēm, viltoto preču izcelsmi, kā arī izrietošo ietekmi uz Eiropas ekonomiku.

Pēdējā apakšsadaļā ir aplūkotas izmaksas, kas privātajā sektorā rodas sakarā ar IĪT pārkāpumu apkarošanu, pamatojoties uz gandrīz 1300 uzņēmumu aptauju 2017. gadā 14 dalībvalstīs. Saskaņā ar šo aptauju pārkāpumu apkarošanas izmaksas rada īpašu slogu mazākiem uzņēmumiem.

KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS
PAR INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA
TIESĪBU PĀRKĀPUMIEM,
2018. GADS

KOPSAVILKUMS

2018 jūnijs